

Aan: Voorzitter en leden van de Vaste Kamercommissie voor Defensie
Van: Directeur NIDV
Odw: Rondetafelgesprek Defensienota op 14 december 2017
Datum: 11 december 2017

Position Paper NIDV ¹ tbv Defensienota 2018

Toegroeien naar 2% BNP. Met de verhoging van de defensiebegroting in 2021 met € 1,5 miljard is een goede eerste stap gezet de krijgsmacht weer terug op het niveau van voor de kredietcrisis te krijgen, die aanleiding vormde voor (te) grote bezuinigingen. Verdere verhoging naar het tijdens de NAVO-top in Wales van 2014 herbevestigde percentage van 2% van het BNP is daarbij geboden. Daarbij moet de investeringsquote uiteindelijk naar 25 procent om de herstructurering van de krijgsmacht in het volgende decennium te kunnen voltooien.

Nationale veiligheid kan niet zonder een nationale industrie en kennisinfrastructuur. Dat is van strategisch belang voor zowel de krijgsmacht als de economie. Het gaat om het verder uitbouwen van technologische kennis, de bescherming van gevoelige informatie en ondersteuning van de veiligheidsdiensten. Een kleiner geworden krijgsmacht moet kunnen rekenen op het bedrijfsleven, de toepassingsgerichte kennisinstellingen en universiteiten, kortweg de Nederlandse Defensie- en Veiligheidsgerelateerde Industrie (DVI).

NL DVI. De Nederlandse DVI is een *high tech* sector, die letterlijk en figuurlijk als speerpunt van het bedrijfsleven functioneert. Hij bestaat uit een geheel van grote, middelgrote en kleine zowel Original Equipment Manufacturers (OEMs) als toeleveringsbedrijven, kennisinstellingen en zgn *start-ups*. Ze zijn kwalitatief, competitief en innovatief gezien vooraanstaande bedrijven en kennisinstellingen. Alle hebben hun eigen positie in de leveranciersketen. Het is van groot belang in Nederland de zelfscheppende OEMs te behouden, in het bijzonder het Marinebouwcluster, omdat anders een onwenselijke buitenlandse afhankelijkheid ontstaat voor de overige elementen in de leveranciersketens. De omzet van de DVI betreft circa 7 procent op de totale omzet van de betrokken bedrijven en instellingen. Er zijn slechts enkele bedrijven die zich vrijwel geheel op de defensie- en veiligheidsmarkt richten. Het eindproduct, of het nu gaat om vliegtuigen, schepen, voertuigen, radar of een computergestuurd netwerk, vereist *state of the art* technologie en innovaties op het gebied van materialen, elektronica, aerodynamica, werktuigbouw en ICT. Innovaties bij Defensie leveren vaak spin-off op buiten de Defensiesector. Zonder de defensiesector zouden er geen satellieten, conservenblikken, internet of Tefalpannen zijn geweest.

De **defensie- en veiligheidsmarkt** wordt gekenmerkt door weinig aanbieders en weinig afnemers die vrijwel alle overheid zijn (oligopsonie). Het is een imperfecte markt. Exportregels beperken de industrie om producten en diensten in het buitenland af te zetten. Zonder maatwerk en een specifiek instrumentarium van de overheid investeren bedrijven onvoldoende om aan de hooggekwalificeerde vraag van de publieke veiligheidsdiensten tegemoet te kunnen komen.

Innovatie aanjagen. Defensie moet 2%, zijnde de EDA-norm, van haar budget investeren in *Research & Development*. In de aanloop naar de formatie van het kabinet hebben VNO-NCW, FME en NIDV het kabinet opgeroepen om jaarlijks € 150 miljoen in Defensie te investeren voor het aanjagen van innovatie door verregaande nationale samenwerkingsprojecten en het inrichten van experimenteerruimtes. Hieraan wil de DVI financieel bijdragen via een publiek-private-aanpak. Het is essentieel dat een substantieel deel van de in het Regeerakkoord aangekondigde extra middelen

¹ De stichting NIDV bevordert de inschakeling van haar 170 deelnemers bij het ontwerpen, ontwikkelen, produceren, instandhouden en afstoten van materieel, plus aanverwante diensten. Zij is in 1984 opgericht door de ministeries van Buitenlandse Zaken, Economische Zaken en Defensie. De NIDV vormt als brancheorganisatie de link tussen de overheid, bedrijven en kennisinstellingen uit de defensie- en veiligheidsindustrie, zowel binnen als buiten Nederland. Doelgroep van de NIDV-bedrijven voor zaken doen zijn onder meer de krijgsmacht, politie, brandweer, kustwacht en veiligheidsregio's. De omzet van de sector bedraagt ca. € 4,5 miljard, waarvan € 3 miljard export. Zij telt ca. 25.000 arbeidsplaatsen.

(fundamenteel onderzoek € 200 miljoen; toegepast onderzoek € 200 miljoen) ten goede komen aan de maatschappelijke uitdaging "Veilige Samenleving". Zowel EZK als Defensie zouden hieraan een gelijk deel moeten bijdragen, evenals de industrie. Op het besluit om in een onderzoek te investeren, moet artikel 346 VWEU worden toegepast en verder in de gehele keten van onderzoek, ontwikkeling, productie en instandhouding worden gevolgd. De NIDV zou dit aanjagen van innovatie graag zien uitgewerkt in een brede agenda Defensie & Veiligheid.

Launching customer. Defensie is voor de NL DVI als eerste klant van producten en diensten interessant. Daardoor heeft Defensie de beschikking over hooggekwalificeerde producten. 2/3 van de omzet binnen de DVI is exportgerelateerd. Ondersteuning van Defensie bij het verkennen van exportmogelijkheden is onmisbaar, naast vroegtijdig wegnemen van mogelijke exportbelemmeringen.

De Adaptieve Krijgsmacht. Onze nationale veiligheid kan niet los worden gezien van de ontwikkelingen om ons heen. Technologie ontwikkelt zich in een exponentieel tempo en wordt steeds meer toegankelijk voor een grotere groep. Onze tegenstanders hebben hierdoor soms de beschikking over de modernste middelen. Voor hen lijken er weinig beperkingen te bestaan om aan die middelen te komen. De overheid daarentegen is gebonden aan een veelheid aan regels. Daardoor duurt het lang voordat nieuwe spullen bij Defensie instromen. Met het streven naar de Adaptieve Krijgsmacht is een goede eerste stap gezet om de krijgsmacht flexibeler en duurzamer samen te laten werken met bedrijven en organisaties. Mens en materieel moeten sneller beschikbaar zijn voor Defensie en de industrie kan hierbij de krijgsmacht van dienst zijn. Dat betekent dat de krijgsmacht moet investeren en openstaan voor de inbreng van de NL DVI. Meer taken kunnen worden uitbesteed aan de industrie, zoals instandhouding. Dat betekent dat militairen zich meer met de operationele taken kunnen bezighouden. Defensie zou het principe 'van eigendom naar gebruik' meer in de praktijk moeten brengen. Alternatieve financieringsvormen maken hiervan deel uit.

De Defensie Industrie Strategie. Nederland heeft er belang bij om de Nederlandse Defensie Technologische en Industriële Basis verder te verstevigen. Deze basis kan gezien worden als een onderdeel van een grotere economische, kennis-, innovatie- en veiligheidsstructuur. Het beleid m.b.t. onderdelen daarin, zoals onze vitale infrastructuur, cyberveiligheid, krijgsmacht, politie en veiligheidsdiensten én strategische industrie en kennis (in bijvoorbeeld de topsectoren) geeft Nederland als middelgroot land een zekere autonomie, die in het huidige wereldbeeld en binnen meer diffuus wordende samenwerkingsvormen vitaal is. Eén van de instrumenten om deze structuur te ondersteunen en behouden is de Defensie Industrie Strategie (DIS). Het verdient aanbeveling de aanpak te verbreden (in de lijn van bovenstaande grotere structuur) naar een "Defensie- en Veiligheids Industrie Strategie", omdat veiligheid en Defensie niet meer los van elkaar gezien kunnen worden.

Europese programma's. Van zowel Europese *Research & Technology* als industriële samenwerkingsprogramma's gaat een stimulans uit. Die instrumenten dragen bij aan de vorming van de Europese defensiemarkt. Richtlijn 81,² die de lidstaten verplicht defensie- en veiligheidsbehoeften openbaar aan te besteden, is te vroeg in werking getreden. Omdat de grootste behoeftezoekers op deze markt die richtlijn te vaak buiten toepassing verklaren en daarbij hun nationale industrie tot diep in de leveranciersketen inschakelen, delven de kleinere landen het onderspit. Nederland ziet kansen om gebruik makend van het Europees Defensie Fonds het in Nederland aanwezige zelfschepende vermogen alsmede de positie van het MKB en de kennisinstellingen te verbeteren. Daarbij is voor Nederland de verbinding tussen *Original Equipment Manufacturers* (OEMs), bedrijven in de leveranciersketen zoals MKB en kennisinstellingen een sterkte. Hiervoor is een strategische inzet noodzakelijk. Het is van groot belang dat dit in samenhang met nationale defensie-investeringen plaatsvindt.

² Richtlijn 2009/81/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen door aanbestedende diensten van bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten op defensie- en veiligheidsgebied, en tot wijziging van Richtlijnen 2004/17/EG en 2004/18/EG. Deze richtlijn is in NLD geïmplementeerd met de Aanbestedingswet op defensie- en veiligheidsgebied (Wet van 28 januari 2013 inzake implementatie van richtlijn nr. 2009/81/EG, in werking getreden op 13 februari 2013.